

Inkluderande kommunikationspedagogik

Fil. Dr. Désirée von Ahlefeld Nisser
2 september 2022

Vem är jag?

- Docent och lektor i pedagogik vid Högskolan Dalarna.
- Fil.Dr. i specialpedagogik.
- Specialpedagog.
- Mellanstadielärare.
- dva@du.se

Professionella
pedagogiska samtal
för en inkluderande
skolkultur

DÉSIRÉE VON AHLEFELD NISSER

Studentlitteratur

Punkter för dagens föreläsning

- Syfte
- Begreppsdefinitioner.
- Inkluderande kommunikationspedagogik – teoretiska utgångspunkter.
- Hur kan en inkluderande kommunikationspedagogik förstås i relation till rollen som samtalsledare i ett sammanhang av kollegialt lärande?
- Vad kan ansatsen innebära för förmågan att föra professionella samtal om lärande och undervisning?

Syfte

Att beskriva vad en inkluderande kommunikationspedagogisk ansats innebär, både teoretisk och praktiskt.

Att beskriva vad ansatsen kan innebära för dig i din roll som samtalsledare och därmed för förmågan att leda professionella samtal om lärande och undervisning.

Inkluderande kommunikationspedagogik

- En teoretisk ansats som väver samman praktik och teori. Därmed blir det ett förhållningssätt med demokratiska och etiska ideal.
- Teori och praktik i ständig växelverkan

Professionellt samtal

Ett samtal som genomförs på ett så *inkluderande* sätt som möjligt. Kännetecknas av ett *empatiskt* förhållningssätt samt en förmåga att *lyssna* och värna om allas *delaktighet*. Genomförs på ett sådant sätt att alla ges möjlighet att uttrycka sina olika erfarenheter och upplevelser. Skilda förståelser och uppfattningar respekteras

(Ahlefeld Nisser, 2021)

Pedagogisk handledning

- Genomförs i ett pedagogiskt sammanhang.
- Leds av en samtalsledare som har en pedagogisk utbildning.
- Fokus i samtalet är pedagogiska och/eller didaktiska frågeställningar.
- Samtalsdeltagarnas frågor och perspektiv kopplade till det egna handlandet är utgångspunkt i samtalet.
- Handledningen syftar till att samtalsdeltagarna breddar, fördjupar och/eller förändrar sin förståelse av det egna handlandet. (von Ahlefeld Nisser, 2021)

Inkluderande kommunikationspedagogik - teoretiska utgångspunkter

- Paulo Freires dialogpedagogik och talet om den kompetenta människan (Freire 1972 – *Pedagogik för förtryckta*).
- Jürgen Habermas diskursetik (Habermas 1981 - *Teori om det kommunikativa handlandet*).
- Seyla Benhabibs kommunikativa etik (Benhabib, 1992 – Autonomi och gemenskap: Kommunikativ etik, feminism och postmodernism)
- Jonna Bornemarks tal om förundran, icke-vetande och omdöme (Bornemark, 2018 - *Det mätbaras renässans. En uppgörelse med pedanternas världsherravälde*).

Människosyn - Den kompetenta människan (Freire)

Föreställningen om den kompetenta människan skapar behov av kommunikation för gemensamt kunskapande.

Att starta i den Andres erfarenheter.

Att förstå det den Andre förstår.

Frigörande samtal – kunskapande samtal

Habermas diskursetik

Att genomföra samtalet på ett

- **rätt** sätt (Var och en har rätt att lägga fram sin ”sanning”, sin bild/uppfattning.)
- **riktigt** sätt (Riktigt enligt den norm som råder i kontexten. Att tala på ett sätt så det blir begripligt för alla).
- **uppriktigt** sätt (Att det som yttras är menat så som det yttras. Att våga framföra det man vill).

Benhabibs diskursetik

- Känslor och sårbarhet lyfts fram.
- Att ta hänsyn till den Andre och att inte kränka.
- I skolan/förskolan finns det lagar och regler att följa vilket kan leda till en diskursbegränsning. Allt är inte möjligt att tala eller besluta om.

Bornemark – omdöme och icke-vetande

- Att lita på sin känsla och att våga använda sitt omdöme.
- Det finns alltid en horisont av icke-vetande.
- Att inte veta väcker förundran.
- Förundran väcker frågor.

Kunskapssyn

- Teori och praktik i ständig växelverkan (Freire).
- Kunskap förstås som något subjektivt men bortser inte från yttre fakta (Habermas).
- Hur förstår jag och hur skapar jag mening?

Vad tänker jag om det
som hittills sagts? Vad
innebär det för mig?

Inkluderande kommunikationspedagogik – ett förhållningssätt

Proceduren för samtalet är det viktiga.

- Hur samtalar vi med varandra?
- Hur går vi till väga när vi ska komma överens?
- Hur vet vi att vi är överens?
- Förstår vi varandra?
- Är samtalsklimatet tillåtande?

Fundamentet är etiskt och demokratiskt.

Hur kan en inkluderande kommunikationspedagogik förstås i relation till samtalsledarrollen ?

- Leder samtal med fokus på lärandesituationer – leder kollegialt lärande.
- Tilltro till den Andre.
- Förhållningssätt: Alla har något att berätta.

Ansatsen får praktiska konsekvenser

Vad innebär ansatsen för förmågan att föra professionella samtal?

- Medveten om att samtal kan ledas på ett inkluderande men också exkluderande sätt.
- Medveten om att vi kan uppfatta samtal och händelser på olika sätt.
- Förstå vad det vill säga att leda samtal på ett så inkluderande sätt som möjligt.
- Medveten om vikten av tillit och empati.

Vad innebär ansatsen för förmågan att föra professionella samtal?

- Börja i den Andres berättelse. Berätta...,
- Lyssna och respektera. Värdera inte.
- Ställa nyfikna frågor.
- Modigöra (empowerment).
- Utmana och låta sig utmanas.
- Våga att inte veta.
- Våga använda sitt omdöme.

Vad innebär ansatsen för förmågan att föra professionella samtal?

Teori och praktik i ständig växelverkan

Kommunikationsetik (demokratiska ideal)

Vi kan aldrig ifrågasätta en annan människas rätt att framföra sina önskningar eller behov. Men, det kan behövas diskursbegränsningar!

Vi ska i alla möten betrakta varandra som likvärdiga och lika kapabla att ingå i en rationell dialog. Men, även det till synes irrationella måste få plats!

Vi måste respektera och acceptera olikheter och också kunna omvärdera egna uppfattningar och förhållningssätt (Sara Irisdotter Aldenmyr/Dèsirée v A Nisser Högskolan Dalarna)

Referenser och lästips

- von Ahlefeld Nisser, D. (2009). *Vad kommunikation vill säga – en iscensättande studie om specialpedagogers yrkesroll och kunskapande samtal*. Stockholm: Universitetservice.
- von Ahlefeld Nisser, D. (2014). Specialpedagogers och speciallärares olika roller och uppdrag – skilda föreställningar möts och möter en pedagogisk praktik. *Nordic Studies in Education*, 34, 246-264.
- von Ahlefeld Nisser, D. (2017). Can Collaborative Consultation, based on Communicative Theory, Promote an Inclusive School Culture? *Issues in Educational Research*.
- von Ahlefeld Nisser, D. (2021). *Professionella pedagogiska samtal för en inkluderande skolkultur*. Lund: Studentlitteratur.
- von Ahlefeld Nisser, D. & Olsson, M. (2019). Förändringsprocesser i förskola och skola belyst genom ett implementeringsperspektiv. *Utbildning och Lärande* 12(1), s. 874-891.
- Bjørndal, C. R. P. (2017). *Konstruktiva stödsamtal. Perspektiv och redskap vid handledning, rådgivning, mentorskap och coaching*. Stockholm: Liber.
- Bladini, K. (2004). *Handledning som verktyg och rum för reflektion*. Karlstad: Karlstad universitet. Institutionen för utbildningsvetenskap.
- Blossing, U. & Wennergren, A-C. (2019). *Kollegialt lärande. Resan mot framtidens skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Cederberg – Scheike, A. (2016). *Handledning för kollegialt lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Freire, P. (1972). *Pedagogik för förtryckta*. Stockholm: Gummessons.
- Habermas, J. (1981/1995). *Theorie des Kommunikativen Handelns*. Band 1. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.

Referenser och lästips

- Hwang, P. & Nilsson, B. *Grupp-psykologi. För skola, arbetsliv och fritid*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Killén, K. (2009). *Professionell utveckling och handledning – ett yrkesövergripande perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Langelotz, L. (2014). *Vad gör en skicklig lärare? En studie om kollegial handledning som utvecklingspraktik*. [What 'make(s)' a good teacher? A study of peer group mentoring as a practice of professional development.] PhD Diss, Göteborg: Göteborgs universitet.
- Lendahls Rosendahl, B. & Rönnerman, K. (2005). Med fokus på handledning i skolors förändringsarbete. *Pedagogisk forskning i Sverige*. 10(2005)1 s. 35-51.
- Lönnheden, C. & Olstedt, E. (2004). Med erfarenhet som utgångspunkt. I A. Bron & L. Wilhelmsson (Red.). *Lärprocesser i högre utbildning*. (s.104-118) Stockholm: Liber
- Mollberger Hedqvist, G. & Sahlin, B. (2016). *Bildning i utbildningens tid*. Frisyrstrar Förlag.
- Rautalinko, E. (2019). *Samtalsfärdigheter – stöd, vägledning och ledarskap*. Stockholm: Liber.
- Rökenes, O., H. & Hanssen, P-H. (2012). *Bära eller brista. Kommunikation och relationer i arbete med människor*. Malmö: Gleerups.
- Sundqvist, C. (2012). *Perspektivmöten i skola och handledning. Lärares tankar om specialpedagogisk handledning*. Åbo: Åbo Akademi.
- Sundqvist, C. (2021). *Den samarbetande läraren. Lärarhandledning och samundervisning i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundqvist, C., von Ahlefeld Nisser, D. & Ström, K. (2014). Consultation in special needs education in Sweden and Finland: a comparative approach. *European Journal of Special Needs Education*. 2011)

Tack för att du lyssnat 😊

